

Bistånds- och handelsminister J Forssell
Statssekreterare D Janse
Ambassadör C-M Gräns

Svenska missionsrådets input till regeringens reformagenda för biståndet

Inledning

Svenska missionsrådet (SMR) deltog i CSO-mötet med Johan Forssell och Diana Janse den 5 maj och bidrog med inlägg muntligen. Här vill vi utnyttja möjligheten att ge kompletterande skriftlig input. Vi vill först sammanfatta våra viktigaste budskap. Därefter kommer mer specifika svar på de frågeställningar regeringen skickat ut före mötet. Två bilagor ingår också i medskicket.

SMR är en ekumenisk paraplyorganisation som samlar 29 kyrkor och biståndsorganisationer i Sverige. Vi bildades 1912 för att samordna de kristna organisationernas internationella engagemang och är sedan 1980 en strategisk partnerorganisation till Sida. Genom vårt partnernetverk stöttar vi långsiktiga utvecklingsinsatser i ca 50 länder. Vi arbetar också humanitärt och stödjer katastrofriskreducering genom våra partner. SMR är aktiv i många internationella nätverk som berör holistisk mission, resiliens, religion & utveckling och rätten till religions- och övertygelsefrihet för alla.

Viktigaste budskap

1. Prioritera civilsamhället på riktigt.

Att stärka civilsammansorganisationer som utvecklings- och demokratiaktörer har varit en svensk utrikes- och utvecklingspolitisk prioritering under flera decennier, oavsett regering. Regeringen har i *Bana för biståndet (Underlag till Tidöavtalet 2022)* bekräftat detta och aviserat att biståndet som ska gå till, och kanaliseras via, civilsamhället ska öka. I 2023 års budget sker dock inte detta. CSO-anslaget ligger kvar på nivån där S-regeringen landade efter limiterna, vilket är betydligt lägre än den M-budget för 2022 som röstades igenom i riksdagen. Dessutom dras flera viktiga geografiska och tematiska strategier ner, som minskar möjligheten för civilsamhället att verka i t.ex Myanmar och Guatemala. Ett annat exempel är skrotningen av det s.k. InfoKom-anslaget som möjliggjorde för MR- och demokratiförsvare från länder så som Belarus att besöka internationella forum för att informera om situationen i sina länder. Att på allvar prioritera civilsamhällets arbete innebär också att låta civilsamhället verka i sin egen rätt.

Civilsamhället är en oumbärlig del av ett demokratiskt samhälle och en resurs vad gäller både att identifiera behov och lösningar.

Vi vet att civilsamhällsbiståndet når målgrupperna och borgar för effektivitet när det gäller att uppfylla biståndets mål. Civilsamhället är mångfacetterat och rymmer trosbaserade grupper och samfund, miljöförsvare, demokratinätverk, barn- och ungdomsorganisationer, jämställdhetsnätverk osv. Sverige har en viktig roll att stärka dessa röster och inkludera dem i de aktuella strategiprocesserna. Detta måste reflekteras bättre i reformagendan och i strategin för stöd genom svenska civilsamhällsorganisationer som ska revideras under 2023. Sverige har också skrivit på den nya bindande OECD/DAC-rekommendationen om "Enabling Civil Society in Development Co-operation and Humanitarian Assistance" <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-5021> som ger bra vägledning om civilsamhällets roll för hållbar utveckling, demokrati och mänskliga rättigheter.

SMR:s rekommendation 1:

*Vi vill att regeringen i sin reformagenda **prioriterar civilsamhällsbiståndet på riktigt** genom tydligare policyskrivningar och ökade geografiska och tematiska anslag, samt genom ökat stöd till strategin för stöd till svenska organisationer i det civila samhället som har ett unikt mervärde genom sin räckvidd, långsiktighet och demokratiskapande funktion.*

2. Genomför en systematisk kunskaps- och kapacitetssatsning för att stärka den religiösa läskunnigheten i svensk biståndspolitik

Det är välkänt att svensk utrikes- och biståndspolitik länge har haft svårigheter att hantera det faktum att vi lever i en värld där religion, tro och kultur påverkar både staters, organisationers och individers beteende och värderingar. Det finns undantag, men över lag behöver aktörer som arbetar med svenskt bistånd stärkas i sin [religiösa läskunnighet](#). Religiös läskunnighet handlar om att förstå att tro, religion och livsåskådning är faktorer som på gott eller ont påverkar möjligheterna att uppnå biståndets mål. Det är en grundläggande förmåga att kunna hantera och relatera till aktörer med annan tro eller övertygelse. Det finns också ett kunskapsglapp när det gäller religions- och övertygelsefrihet som mänsklig rättighet, varför denna rättighet ofta glöms bort eller missförstås. Religiös läskunnighet är centralt för att Sverige på ett effektivt och relevant sätt ska kunna uppnå sina prioriteringar:

- Återuppbyggnaden av [Ukraina](#) kräver att vi förstår hur tron är en livlina, hopp och drivkraft för många ukrainare och att religiösa aktörer spelar en viktig roll genom konkreta hjälp- och återuppbyggnadsinsatser.
- Inom satsningen på [humanitära insatser och lokalisering](#) behövs bättre förståelse för trosbaserade aktörer som "first responders".
- För att bättre jobba med [global hälsa](#) behövs strategier för att samarbeta med hälsoinstitutioner som i väldigt många länder drivs av kyrkorna.

- I det viktiga stödet till demokrati- och människorättskämpar behövs bättre förståelse för religions- och övertygelsefrihet som en central rättighet i ett demokratiskt och tolerant samhälle. Det behövs dessutom utökat stöd till religiösa minoriteter och bättre samverkan med trosbaserade aktörer för att motverka det krympande demokratiska utrymmet för civilsamhället.
- Ett utökat och fokuserat klimatbistånd behöver ta hänsyn till och samarbeta med trosbaserade aktörer och perspektiv. Här är [FN:s Faith for Earth](#) ett väldigt viktigt initiativ.
- I arbetet för kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter är det särskilt viktigt att ha religiös läskunnighet för att kunna navigera och göra kloka strategiska val. Det är välkänt att religion är en faktor som kan stärka förtryckande strukturer men också kan vara en stark kraft till förändring. När religions- och övertygelsefriheten respekteras får kvinnor och flickor bättre möjlighet och skydd för att själva välja hur och på vad de ska tro.

SMR:s rekommendation 2:

Vi vill se en **strategisk och strukturerad kunskaps- och kapacitetssatsning på religiös läskunnighet**, för att svenskt bistånd bättre ska förstå och hantera religion som utvecklingsfaktor. Det handlar både om att systematiskt lyfta religionsperspektivet i alla policy- och strategiprocesser och att fortbilda tjänstepersoner inom utrikesförvaltningen. Här kan SMR tillsammans med [Kunskapsforum för religion och utveckling](#) bidra med både erfarenhet och utbildning. Denna satsning behöver tydligt integrera religions- och övertygelsefrihet som en grundläggande rättighet för byggande av demokratiska och fria samhällen för alla. [FORB Learning Platform](#) är en guldgruva när det gäller hur detta kan genomföras i praktiken.

Kompletterande respons på frågan om biståndets effektivisering

Vid regeringens samråd med civilsamhället den 5 maj ställdes bland annat följande fråga: *Hur kan biståndet effektiviseras för att säkerställa att en så stor del som möjligt kommer fram till dem det är avsett för?*

Här kommer SMR med några kompletterande kommentarer på denna fråga:

- Frågan om hur biståndet kan effektiviseras är viktig, men formuleringen av frågan begränsar – effektivitet handlar inte bara om en transferering av medel på ett effektivt sätt, utan inte minst om att biståndet ska uppnå hållbara resultat för målgrupperna.
- Vi anser att de väletablerade globala principerna för biståndseffektivitet (GPEDC 2014) på ett tydligare sätt måste vara vägledande för ”effektiviseringen”. Det är märkligt att regeringen inte utgår från innehållet i dessa principer:

- A) **Ägarskap (Country ownership over the development process)**: Både behov och insatsmål måste formuleras & programmeras nationellt och lokalt av de som berörs. *Kontrollfråga: Har regeringen konsulterat de länder, människor & organisationer som berörs av svenskt bistånd innan beslut om omprioriteringar tagits?*
- B) **Mätbara resultat (A focus on results)**: Det är bra att EBA har fått ge underlag om vad forskningen säger om resultat. Men ett effektivt bistånd måste framför allt utgå från biståndets mål ”to eradicate poverty and enhancing partner countries’ capacities” eller som det svenska målet är formulerat ”att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck”. Dessutom pratar regeringen mycket om att uppnå resultat genom samverkan mellan olika aktörer. Det främsta globala ramverket för samstämmighet kring våra centrala utvecklingsmål är Agenda 2030, som berör alla politikområden och aktörer. *Kontrollfråga 1: Hur säkerställer regeringen att reformarbetet har sin utgångspunkt i de globalt överenskomna globala hållbarhetsmålen? Kontrollfråga 2: Hur tänker sig regeringen att prioriteringen av svenska migrationspolitiska mål (”öka återvändande”) bidrar till biståndets mål? Vi ser snarare en målkonflikt. Bistånd ska inte villkoras på det sättet.*
- C) **Inkludering (Inclusive development partnerships)**: Fokuserar på att alla aktörer ska inkluderas och samverka för att nå målen. Olika aktörer har olika roller. *Kontrollfråga: Har regeringen lyssnat på civilsamhällets rekommendationer om hur inkluderingen kan stärkas – se [Ge plats](#), [Tag plats](#) och [Policy Brief från Kunskapsforum för religion och utveckling](#) (bilaga 2)?*
- D) **Transparens och ömsesidigt ansvar (Transparency and mutual accountability)**: Alla aktörer är öppna med sina analyser, prioriteringar och har system för ansvarsutkrävande. *Kontrollfråga: Har regeringen gjort en global behovs- och effektanalys som kan delas som underlag för de prioriteringar som redan har börjat genomföras genom förändringarna i regleringsbrev och budget?*

Se också den utförliga sammanställning av [rekommendationer kring regeringens ledord](#) som Act Svenska kyrkan, Diakonia, PMU och SMR tagit fram. (Bilaga 1)

Med vänliga hälsningar,

Charlotta Norrby
Generalsekreterare
Svenska missionsrådet